

NO. 42.—VOL. IV.]

DUBLIN, JULY, 1892.

[PRICE SEVENPENCE.

DOIN TSÓTHRAÍC LUAT.

I.

A bhláit níos buidé iñ eaoimé clóir
Ág fáil rian gcloróid go réim
Feapairim ó'm éioráid an fáilte riomhat
Do éinipur féin riomh gpréim!

II.

Mae déamh ataoi, gan fágior, gan bhrón,
Sro níomhaed fós an gaoe!
Aét le báirí gpríomh do'n tráthaird lóisíníail
Ni oír éinipur riomh 'nnadat féin.

III.

Iñ bhréagád 'f iñ eaoim, gan béalim, do fionró,
'S iñ naomhá éoráid an éigé
Tus neart a'g bhrú, rian mbláidain go h-áis
Do'n éinip-íosct mór língear aej.

IV.

A fáidh féil fíri, a bheileasair geol
Suri gceallír túinn fós 'sur geáin,
Oíche, liom iñ fágior go mbéaróid ag uimeasád
Tráid éisearáid uairi an tréim!

p. O'L

DONEGAL IRISH.

J. C. WARD.

IASAIRE BEAS BHEIL-ATH-SEANNAIASH.
(Continued.)

Ní hás ré b-fao go hás na capull eile ag bheir
riar leis an mbromairt inar bi ré ag ionáir caillog,
agur bi feannraibh aig teadé aip Oisinnall go m-beur

faoth oppéa agur dhuibh air ré pín le n-a-céile, "amharc" aip eige "i g-cluair an bhróinig," "Chinnibh" aip eige "an dhuileog teneadh ann iñ deirge o'a b-fao carth fáil son tuimh ariamh," "bám amach é agur cart air do éal é" aip eige. Rígné ré pín agur le ppreabád nu fáil d'éiríng teneadh riur aír a bí reacit mile aip fao agur reacit mile aip leacád agur na tráinéacá aig eipis reacit mile riur inf an aer. Muair a tamic an bunaíd a bí 'na nuaig anroip (to) b'raigín doibh a nul éapti fadu o'dé (round about it) agur bí an bhomairtín fao móin in toraidh leis an mhoill a báineadh aip an bunaíd a bí aig tóinseacat air. Inniordh fín agur inle budo giorrú go hás na gearran aig bheirt riur leis an bhomairc agur nuair a bí fadu in aice leis o'ísepp an bean óg aip Oisinnall feucáint i g-cluair an bhróinig. O'mair ré dí go hás an dealg ann budo gheire o'a b-faoaird son tuimh ariamh. "Cart aip dí g-cúl é" aip eige. Rígné ré pín agur le tionscadal na borpe o'far coil aip a bí reacit mile aip fao agur reacit mile aip leacád agur a bí éo toláit fín naé d-tiochair le eun a nul éin. B'raigín do na tóinseanna a nul éapti fadu o'dé aét budo giorrú 'nna nuaig fín agur eile go hás riad aig bheirt riur an bhomairtín.

An tráthaird h-uair (an cheap uair) o'ísepp an bean aip Oisinnall amharc i g-cluair an bhróinig. Dabhairt ré go hás an bhrón tóiméada ann budo lomparaid agur b'fuaradh da b-faoaird nead ariamh. "Cart aip dí g-cúl é" aip eige. Rígné ré pín agur i m-bomairt tamic loé nírge eisinniach fán agur na daonimh bí 'na nuaig, a bí reacit mile aip fao agur reacit mile aip leacád, agur nuair a tamic acair agur mactair ná inná díre agur an bunaíd a bí leó, co fadu leis, le méar na tóinse agur na díbhreirge bí oírpéa ní tamic leó a m-bheitige a éongháil aircéad ní go teadáir riad amach inar an loé agur bairéan iad.

Shiúbail an bheire leó 'na nuaig fín agur ní neamharadar fcas ní fad an chomháid go o-tamic riad an aice le béal-ath-Scannair. Ibhí an lá aig glanadh fa an am ro agur éonnaic Oisinnall cead a acair agur budo leis naé hás riad fín 'na fionnle ann agur fumaisingh ré gairdóna an pho to gan fseula éabairt doibh go hás ré aig teadé éuca le bean uafal agur go m-bheitir naé hás an teadé péistíche riad budo éóna

agus tuibhaint ré le n-a bean go raibh sé le fheula
éuca go náb fí aig teast.

"má fágann tú mheo ann ro" aifg ipe "if dónaigh
go n-dean-faró tá dearmadó viom 7 go cinnite beiró
finn man finn má beirfeann tú póg uait go o-tigriú tú
éigean aifg aif." "na h-íobhád easgl aif; ni baogal
dám," aifg Uisimhail, "b'óile an lá é aif a n-dean-
famh dearmadó viotc-pe mheo agus a jughne tú
dám." Leig fin d'umhaigh ré 7 níor b'fada go o-tamh
ré go tig a atára (atára). Uhi luanéig an mó roimhe,
aifg i'ndótháe, agus éig a mhdáirí iarratáid póg a éabhairt
dó agus éinig ré iongantair móir tuigí nuair a nád
leigréas ré Uhi. O'háir ré orpéis an toisí a fhuabhadh
agus a ghlacadh fuar. Sul a náb an fheul éisiochtáig
aifg jugh ré aif pheine b'fós le n-a ghearr aif ait nuaire
a éom ré riur leig na h-íalláca a éanagál leim
matád beasg fuar agus éig ré póg do. leig finn jugh
ré dearmadó do an uile juro a éapla do ó o-fág ré an
baile.

O'fhan an bean uafal aifg taobh (taobh) tobair a bi
aifg ceann an baile gur han fí fán uo Uisimhail a
éasáit aif aif agus am finn éuair fí fuar aif éann a
bi aif fár le taobh an tobair. Níor b'fada bi fí ann
finn go o-tamh cailleád na g-ceapar a fionnne urdh
agus nuair a élipom fí riur ór ciomh an tobair comhais
fí reáile na mná uafale a bi fuar anna éann, agus
fí fí gur b'é a reáile fénim a bi ann. "Mo dóna 7
mo dhúinis (dochara?) oírn" aifg ipe "dá m-béarbhád
a fior agam go náb me éoinn uáigeanáil agus taim go
n-iméidíann ón fclabáinbhean d'fhean d'fhean 7 go
b'fuirgítear fí fí. Leig finn o-tamh fí fuar agus
comhais fí an bean uafal annaí an éann. B'fuirgítear
dath atáne beidh agam nád náb cois uáigeanáil agus
fileas mé aif ball. Chuir fí fáisneis aif an
mnáor óig cia h-í fénim nád éa h-áit aif b'fág i agus fuair
fí amád uairéid gur coigeartháe a bi imní agus éig ré
lei abaire i. Níor b'fada bi fí aif cailleád n-a g-
ceapar gur éigis fí aif deamad cultáe vo na mnáib
fa'n áit agus ameáis neiteas eile gníordáil fí b'fheirto
7 níolád fí iad go o-tí fa neartáid nád náb an
b'fáid ameáis éaptimíoll nád b'fuar cinnbheirt
uairéid 7 i'fín an éento uair a éigis na mná aif
cailláid b'fheirto aif an b'fuar aif aif leí a
deamad. Uhi fí an-séamur (handy) aif an uile éineul
oifre. Cháist fí bliaináid agus lá aif cailleád na
g-ceapar aif roadarbhaile a bealaí agus aif jásáid na
m-ban go o-tí nád náb aon d'fhean aif b'fág 7 a níos
nád g-cualáid iompaid a éairíl caillíse na g-ceapar.
Cao é éapla fá'n am ro ait go náb Uisimhail le
pórás aif bean fáidbheanáil aif aif an ait?
Má b'fúid gnádáid fuair an uile d'fhean éapti círeáid in
na bainne, agus ameáis na cora eile fuair cailláid
caillíse na g-ceapar círeáid. Iní an an t-ream-airípp
gníofróid d'fhean na bainne fíl a b-pórás aif an
Lanamhain 7 anois aif d'fhean éapti bainneáid gád d'fhean
clear. Nuair a éamh ré aif éann cailláid caillíse na
g-ceapar tuibhaint fí go náb cleap beasg aif agus da
m-bur é ait-torl é go n-dearmad fí é. Uíbhreasáin an
uile d'fhean gur mairé leobhá (leó) é o-féicint.

Tháippeann fí cailleád 7 ceapar amád aif a pórás agus
cupr'na geapad aif an uílap rao. Uisimhail fí trí
ghruamán chuitneacháid aif a b'follaic 7 éasáit fí éuca rao. Tháig an coilleád beirt aca 7 o-fág ceann aifniam aif
an éapar. "mo dóna agus mo dhúinis oírn" aifg an
éapar "ná dearná fín liomha an lá éuair m'áitair éu a
éasáit an b'fúid agus leig an leit-éigíne a bi caillte
ann o-fágair 7 nád náb dul agus aif gur b'fuirg
dathra é deamad óntit le vo Sabhal ó m'áitair a
tuibhaint go m-banfearáid fí an ceann d'fhean man
m'áitair fín liomha agus." Cháist fí trí ghráin eile
aif an uílap. Shlug an coilleád beirt aca 7 o-fág
ceann aifniam aifg an éapar. "mo dóna agus mo
dhúinis oírn" aifg an éapar, "ná dearná fín liomha an
lá a éuair m'áitair éu a éapacád an uile leig na ceréipe
h-ubhinn imní 7 b'fuirg dathra ceathairnáid a fagáil
deanta d'fhean fín fíl an eipis leat na h-ubhessá a
baint ánuas. 'Na Dáithí' fín 7 uile b'fuirg tú ceann de
na h-ubhessá 7 b'fuirg dathra an ladaír beasg a
ghruamán d'fhean fín agus ubh a deamad ói agus m'a
anáiríseann t' aif mo éoraid, éinbhró t' aif b'fuirg ladaír
a'fíth aif mo éorí clé." Chuir fí gseul na ceréipe
iongáinnt aif gád d'fhean 7 go h-áitíseach aif Uisimhail
ná ladaír fí aif son focal. 7 níor aifnac fí éasáit
aif gur ghráinneadh agus aif meabhrúidh aif fénim 7
fá d'fhean agus fá d'fhean éamh an uile níod
o'fíth aif d'fheas ann a imintinn agus ní luaité
bi fí fúid fí, no fcear ré fuar agus o'mhír do'n
éinbhráda a líg man o'fheig óid nuair a bi ré aif baile
7 gur b'i jo an bean óig a éig aif fubhal é agus a bi
abairle leig agus go d'fhean fí d'fhean d'fhean
ná luaité éanáid an bean a bi aif náb da pórás
ná o'fheig fí fuar 7 tuibhaint gur aif an éasáid bean a
bi an ceapar a b'fearr aif Uisimhail, nád náb caill
deanta go fóill 7 go raibháid fí aif abairle.

Ríghneas bainfeir úr a mairi raoi n-ordóid 7 náoi lá
7 gur b'fearr an lá deiríonnáid no an éasáid lá.
Cháist fí raoi fán an t-áit 7 mire an clochan; bairéad
iad fí agus éamh.

Crioc.

SIMUÁINTE COIS NA FAIRRGE.

Leig an gCíraoirbhinn Aonbhinn.

Oí fcear 'í' do fúid mé le h-áit na taoiseach
Aif éaparais iúil le muineál cíomh,
Aif deunaíl fímuáinte 'í' do fíorí aif
caomháid

Ná nodaime díleas fí t'fíat liom ann.
A mhuineál iúil! cat fáid nád gcaomháin,
An uairí fímuáint aif an t-aoisípoll
Lom

An t'fíat éamhigim, mo cíláid! aifnáid ó
Atá 'noi' fínte faoi fóid glear t'fíom.